

Asia: VN/501/2020

## **Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

#### Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

**1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?**

Ei

**2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea**

Ei kantaa

**3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?**

Kyllä

**4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?**

Kyllä

**5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?**

Ei

**6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?**

Ei kantaa

**7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.**

----

**8. Sosiaalihoitolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?**

Kyllä

**9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihoitolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateriat-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?**

Kyllä

**10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?**

Kyllä

**11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?**

Kyllä

**12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?**

Koska kotihoidon asiakkaat ovat keskenään hyvin eri kuntoisia, on kotihoitoon vaikea saada numeraalista henkilöstömitoitusta.

Laatusuosituksessa 2017–2019 olevaa suositusta henkilöstön määräytymisestä voidaan käyttää lähtökohdalla lainsäädännölle: Kotihoidon henkilöstön vähimmäistarve määräytyy iäkkäille myönnettyjen palvelujen (tunteina) toteuttamiseen tarvittavana henkilöstön välittömään asiakastyöhön käytettävissä olevana työaikana (tunteina). Kotihoidon henkilöstön laskentaan tulee olla valtakunnallisesti yhtenäinen laskentakaava.

Vanhuspalvelulain 20 §:ään voitaisiin tehdä seuraava lisäys

”Iäkkään henkilön saaman toteutuneen kotihoidon on sisällöltään ja tuntimäärältään vastattava hänelle päätöksellä myönnettyjä palveluja. Kotihoidossa henkilöstön välittömän työajan on oltava myönnettyjen palvelujen mukainen.”

Henkilöstömitoitusta säädettyäessä on huomioitava myös kotihoidossa tehtävä välillinen työ, kuten matka-ajat. SuPerin selvitysten mukaan asiakaskäyntien väliin varataan liian vähän tai ei lainkaan siirtymäaikaa, mikä pakottaa työntekijät tinkimään asiakasajasta kotikäynneillä ja jättämään työehtosopimuksenmukaiset tauot pitämättä. Asiakaskäyntejä saatetaan myös suunnitella päällekkäin. Tämä heikentää hoidon laatua ja aiheuttaa työntekijöille haitallista kuormitusta.

### **13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?**

Ei

### **14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?**

- 1) Sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistuvaa valtion valvontaa sekä siihen liittyvää palveluntuottajien oikeudellista asemaa koskeva sääntely on koottava yhteen lakiin. Valvontatehtävät tulee olla saman valtakunnalliseen viraston alaisuudessa, valvonnan yhtenäistämiseksi ja tehostamiseksi.
- 2) Yhtenäinen asiakas-potilastietojärjestelmä on erittäin kannatettava. Tällä parannetaan tiedonkulkua ja näin asiakas- ja potilasturvallisuutta.
- 3) Lääkehoitoa ja -huoltoa koskeva lainsäädäntö Turvallinen lääkehoito on olennainen osa iäkkäiden henkilöiden hyvää hoitoa ja huolenpitoa. Kansallisen yhtenäisen lääkityslistan käyttöönotto edistäisi turvallisen lääkehoidon toteuttamista. Siksi olisi tärkeää valmistella sitä koskevat säädökset (asetus lääkkeen määräämisestä ja laki sähköisestä lääkemääräyksestä) sosiaali- ja terveysministeriön 2.3.2020 julkaiseman selvityksen pohjalta mahdollisimman pian.

Iäkkäiden palveluiden käsitteistö tulee täsmentää nopealla aikataululla. Nykyisten käsitteiden sekavuus näkyy myös raportin sisällössä epäselvyytenä. Käsitteistön täsmentäminen helpottaa kuntien, palveluntuottajien sekä valvontaviranomaisten työtä ja näin palvelujen laatua.

Työryhmän raportti ei anna valmiita korjaustoimia laadukkaiden, yhdenvertaisten ja kustannustehokkaiden palveluiden saavuttamiseksi. Ehdotukset tarvitsevat paljon jatkovalmistelua, joten korjaustoimet viivästyvät edelleen.

Nykyinen lainsäädäntö ja suositus eivät ole johtaneet laadukkaisiin iäkkäiden palveluihin. Tarvitaan selkeää ja velvoittavampaa ohjausta, jota rikottaessa seuraa sanktioita.

SuPer on toimittanut laajemman lausuntonsa perusteluineen Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön.

Ilonummi Sari  
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry